

Ny rapport fra MultiTrust-projektet

– udvikling af metoder til vurdering af de økologiske fødevarer-systemers kvaliteter

Af Jeppe Læssøe, Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet

MultiTrust-projektet vil gøre det lettere at overskue, drøfte og vurdere de mange forskellige kvaliteter, som kendetegner det økologiske fødevarer-system.

I en ny rapport præsenteres resultaterne af projektets første del, hvor opgaven er blevet belyst ud fra fem synsvinkler. Desuden behandles en række tværgående temaer, som det igangværende udviklingsarbejde skal håndtere.

MultiTrust projektet har til formål at udvikle metoder til vurdering og kommunikation vedrørende de effekter som økologiske fødevarer-systemer har på miljø, menneske og samfund. Hensigten hermed er dels at gøre de økologiske producenter bedre i stand til at udvikle økologien i overensstemmelse med de

økologiske principper og i synergi med samfundets målsætninger, dels at gøre det lettere for forbrugere, borgere og politikere at sætte sig ind i og bedømme de forskelligartede bidrag, som økologiske fødevarer-systemer tilbyder. Det forventes at sådanne redskaber til multikriteriel vurdering og kommunikation kan understøtte en integreret

og troværdig udvikling af økologisk jordbrug, og dermed underbygge økologiens langsigtede vækst.

Ny rapport fra MultiTrust

Aktuelt er projektet i gang med udviklingsarbejdet, men inden da har forskergrupper indenfor økonomi, sociologi, filosofi, psykologi, erhvervskommunikation og medieforskning undersøgt problematikken ud fra hver deres perspektiv. Desuden har de gennem samarbejde fundet frem til en række tværgående problematikker, som udviklingsarbejdet skal håndtere. Resultatet er publiceret i rapporten "Multikriteriel vurdering og kommunikation af økologiske fødevarer-systemer – fem perspektiver på udfordringer og muligheder samt tværfaglige overvejelser" (<http://org-prints.org/22168/>)

største vægt. Den anden store udfordring er at få synliggjort de værdier, der er indbyggede i vurderingsredskabet, og hvordan de forholder sig til økologiens etiske principper, samfundsmæssige målsætninger og andre interesser. Endelig er det også en stor udfordring at finde måder, hvorpå sådanne komplekse vurderinger kan kommunikeres på en effektiv og inddragende måde. De skal kunne anvendes af både eksperter og praktikere med mange forskellige perspektiver.

I projektets Work Package 2 (WP2) er disse tre udfordringer blevet behandlet ved hjælp af de omtalte fem faglige bidrag, som hver især er baseret på studier af den eksisterende relevante forskningslitteratur.

Den økonomiske synsvinkel

Det første bidrag introducerer multikriteriel vurdering ud fra en økonomisk synsvinkel. Fokus er her på, hvordan man afvejer og opgør de forskellige værdier, der indgår i valget af produkt eller handling. Det kan gøres på forskellige måder. Afsættet kan tages i

Tre centrale udfordringer

Projektet har formuleret tre centrale udfordringer. Den første store udfordring ved at lave helhedsvurderinger af økologi er således at bevare balancen mellem de forskellige typer af viden, der indgår, og undgå at det, der vides mest præcist eller er lettest at måle, får den

IFOAM's fire overordnede principper, men der kan også trækkes på forskellige bæredygtighedsindekser i udviklingen af de multikriterielle vurderingsmetoder.

De normative aspekter

Det andet bidrag belyser de normative aspekter, som det er vigtigt at være opmærksom på ved udvikling af multikriterielle vurderingsmetoder. Her skelnes der mellem tre normative grundbegreber – værdi, kvalitet og etik, som i høj grad er relevante i forhold til, hvilken måde de økologiske fødevarer iagttages og beskrives. Iagttagelsen præges i dag ofte af en række fastsatte indikatorer, men bag dem findes der 'orientatorer', som kan være fundamentale interesser, værdier, kriterier eller mål. Det er vigtigt at få dem frem i lyset og overvejet, hvordan de påvirker iagttagelsen og derigennem også vurderingerne.

Ledelsesperspektivet

Det tredje bidrag anlægger et ledelsesperspektiv og ser på, hvordan økologiske fødevarer påvirkes af relationerne på markedet. De centrale begreber er her tillid og troværdighed. Det forhold, at økologien ikke er en fast størrelse, knyttet til et nationalt regelsæt, men snarere fremstår som en række økologier på et globalt marked

med forskellige tolkninger, er her i særdeleshed en udfordring.

Medierne som det sociale rum

Det fjerde bidrag har fokus på medierne som det sociale rum, hvor opfattelserne og vurderingerne af de økologiske fødevarer opstår, mødes og brydes. Også i det perspektiv står tillid og troværdighed i fokus. I et kommunikationsperspektiv er tilliden imidlertid ikke entydigt et gode, fordi den i værste fald kan blokere for at sætte sig nærmere ind i forholdene – og dermed for mere kvalificerede og solide vurderinger.

Den psykologiske håndtering

Det femte og sidste bidrag ser på multikriterielle vurderinger i lyset af viden om, hvordan vi psykologisk håndterer komplekse problemstillinger, samt udvikler strategier til at håndtere vores hverdagsliv. Ikke kun økologien, men også vores psyke og hverdag er komplekse størrelser. Det er således vigtigt at være opmærksom på til lærte mentale synsmåder, holdninger, problemløsningsstrategier, emotionelle reaktionsformer samt udviklede selvpraksisser, som på forskellig måde udgør beredskaber, gennem hvilke vi møder og tager stilling til økologiske fødevarer.

I rapportens afsluttende kapitel ses der nærmere på, hvordan perspektiverne brydes og spiller sammen. Fx ser økonomerne mennesker som rationelt nyttemaksimerende med vægt på prisen, men udfordres her af forbrugernes valg af økologiske produkter. Her tilbyder de normative og psyko-sociale bidrag opmærksomhed på etiske, erfaringsbaserede og emotionelle former for vurdering.

En anden tværgående problematik handler om et indbygget paradoks i projektet, idet det sigter mod at fremme en øget kompleksitet i brugernes forståelse og vurderinger, men omvendt ser det som nødvendigt at reducere kompleksiteten for at gøre den tilgængelig. I udviklingsarbejdet vil brug af visualisering og animation blive brugt til at løse op for denne vanskelige knude.

Mere information

Læs mere om Organic RDD projektet MultiTrust på websiden: <http://www.icrofs.dk/danskforskning>

Organic RDD er finansieret af Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og koordineret af ICROFS.

